

Libye jeden krok od chaosu. Je Haftar vítězem?

 infokurýr.cz/n/2024/11/22/libye-jeden-krok-od-chaosu-je-haftar-vitezem

kurýr

22. listopadu 2024

Rovnováha sil, která v posledních letech zaručovala v Libyi období relativního klidu, je opět ohrožena. V posledních týdnech několik politických a vojenských vůdců podniklo kroky, které podle OSN vedly ke zvýšené nejistotě a rychlému zhoršení politické a ekonomické situace. Konflikty mezi úřady Východu a Západu se týkají zejména kontroly centrální banky, která spravuje příjmy z libyjské ropy, tedy přes 90 % daňových příjmů země.

Od pádu režimu plukovníka Muammara Kaddáfího v roce 2011 je Libye svědkem stavu politické a bezpečnostní nestability, protože země byla rozdělena na dvě konkurenční vlády, jednu v Tripolisu vedenou Abdulem Hamídem Al-Dabaibou a druhou na východě. v čele s Usámou Hammadem.

Navzdory mezinárodnímu úsilí vynaloženému na dosažení politického řešení libyjské krize zůstává situace stagnující a složitá, protože libyjské strany čelí potížím při shodě na kontroverzních otázkách, jako jsou volební zákony a rozdělení moci.

Složitá politická situace v Libyi je způsobena řadou důvodů, z nichž nejdůležitější jsou: politické a vojenské spory mezi konkurenčními silami v zemi, vměšování regionálních a mezinárodních zemí do libyjských záležitostí, které vedlo k přživování konflikt, slabé politické a bezpečnostní instituce v zemi.

Situace se od loňského léta zhoršila. V srpnu obklíčily milice a policejní síly vlády národní jednoty (GNU) premiéra Abdula Hamida Dbeibaha sídlo centrální banky, aby svrhly prezidenta al-Siddiq al-Kabir. V reakci na to úřady ve východní Libyi nařídily úplné zastavení těžby a vývozu ropy v oblastech pod jejich kontrolou, které zahrnují více než polovinu zásob ropy v zemi a terminály es-Sider, Brega,

Zueitina a Ras Lanuf. Tripoliská vláda nyní čelí vážné krizi likvidity a není schopna provádět nezbytné platby a transakce pro miliony libyjských občanů. Generál Khalifa Haftar, který de facto vládne východní Libyi, se zdá být odhodlán vyvolat ekonomickou a finanční krizi s cílem svrhnout Dbeibah. Výsledek této nové přetahované mezi Východem a Západem zůstává nejistý a riziko nového ozbrojeného konfliktu je vysoké.

V posledních letech byla relativní stabilita Libye založena na dvou klíčových pilířích: příměří do roku 2020 a neformální dohodě dosažené v červenci 2022 o sdílení příjmů z ropy mezi Východ a Západ.

Události posledních měsíců obě tyto dohody zpochybnily a zvýšily riziko konfliktu a ekonomického kolapsu. Napětí se točí hlavně kolem kontroly centrální banky a svržení jejího prezidenta al-Kabira. V minulosti byl al-Kabir spojencem Dbeibahu, ale vztahy mezi nimi se ve druhé polovině roku 2023 zhoršily poté, co al-Kabir obvinil GNU z nadměrného utrácení a vyčerpání přidělených veřejných prostředků. V říjnu 2023 proto centrální banka částečně pozastavila vyplácení nových prostředků vládě Dbeibah. Ve stejné době se al-Kabir obrátil na úřady ve východní Libyi, aby čelily tlaku Dbeibahu. Rostoucí napětí mezi al-Kabir a Dbeibah vedlo v prvních měsících roku 2024 k vzájemnému obviňování. Nakonec se v srpnu milice a policejní síly loajální Dbeibahově GNU rozmístily před centrálou centrální banky, aby donutily -Kabir k rezignaci.

Několik dalších událostí zároveň přispělo ke zvýšení napětí v zemi. Ozbrojené střety mezi milicemi si 9. srpna vyžádaly v Tajouře na předměstí Tripolisu nejméně devět mrtvých a šestnáct zraněných. Ačkoli se zdá, že násilí vzešlo z místní rivality, aktéři, kterých se to týká, patří k opačným stranám sporu mezi Dbeibahem a al-Kabirem. Haftarova Libyjská národní armáda mezitím podnikla důležité kroky. 7. srpna Haftarovy síly zablokovaly těžbu ropy v Sharaře, nejdůležitějším libyjském nalezišti, s denní těžbou 300 000 barelů. Libyjské zdroje zpočátku charakterizovaly tuto akci jako formu

odvety proti Španělsku. Španělská společnost Repsol je ve skutečnosti součástí společného podniku, který spravuje Sharara, a Španělsko vydalo zatykač za pašování zbraní na Saddáma Haftara, syna generála a náčelníka štábu pozemních sil Libyjské národní armády. Blokáda Sharary by však mohla být také interpretována jako předehra k sérii nových jednostranných akcí Haftara.

Střet o centrální banku zvýšil napětí mezi dvěma dušemi země.

S pokusem Tripolisu získat kontrolu nad celým finančním systémem byla reakce Kyrenaiky silná a naléhavá. Nyní sesazený prezident centrální banky následně prozradil, že uprchl do zahraničí spolu s několika vysokými úředníky, aniž by prozradil kam, „aby chránil naše životy“ před milicemi.

Haftar reagoval na jednostranné akce GNU uvalením úplného blokování výroby a vývozu uhlovodíků v oblastech pod jeho kontrolou. Tento krok dramaticky snížil libyjskou těžbu ropy, která v červenci činila 1,18 milionu barelů denně. Podle odborníků z ropného průmyslu by současná denní produkce mohla být až 300 000 až 400 000 barelů denně, což je velká rána pro veřejné finance země.

Ropná blokáda bude mít dopad na celou Libyi, ale Haftar se ocitá v pozici síly ve srovnání s Dbeibahem. Zatímco východní Libye nemá v tuto chvíli žádné problémy s likviditou, Dbeibahově vládě dlouhodobě chybí zdroje a nová hospodářská a finanční krize by mohla vést k paralýze veřejné správy a pádu premiéra.

Napsal Piero Messina